

Neem ze serieus, maar niet té

Berber van Oyen-Peenstra Hoe krijg je jongeren op het theaterpodium? Meeuw | Jeugdtheaterschool in Leeuwarden geeft Fries talent scholing in het theatervak en maakt energieke producties met de leerlingen.

Theater voor jongeren maken is slim. Er is een natuurlijk publiek voor dankzij het vak Culturele en Kunstzinnige Vorming en de (ternauwernood geredde) Cultuurkaart. Maar het is nog een flinke opgave om voor jongeren aantrekkelijk theater te maken. Meeuw | Jeugdtheaterschool uit Leeuwarden slaagt daar wonderwel in. Niet door de stukken te laten bevolken door *soapies* en andere BN'ers, maar door leeftijdsgenoten van de bezoekers op het podium te zetten. En dat willen jongeren graag: kijken naar getalenteerde *peers* die doen wat zij ook wel zouden willen doen.

Op zoek naar eigen identiteit

Veel jongeren gaan met frisse tegenzin naar cultuur. Ze vertoeven verplicht in museum en schouwburg, erheen gedirigeerd door school of ouders. Hun weerstand wordt verder vergroot door te veel ongeschreven gedragsregels, te experimenteel aanbod en – last but

not least – te weinig andere jongeren. Culturele instellingen onderschatten nog wel eens hoe belangrijk leeftijdsgenoten zijn voor jongeren. In het alweer tien jaar oude onderzoek *Gezocht: jonge theaterbezoekers* wordt aangegeven dat veel jongeren zich niet thuis voelen in het theater en tussen de mensen die daar komen. Ze zijn immers 'hard op zoek naar hun eigen identiteit en manieren om die uit te drukken. (...) Ze zoeken ervaringen die passen binnen hun subcultuur' (Elffers et al. 2004, 14). Als je in het theater alleen maar 'oude' mensen tegenkomt, dan neemt de waardering voor het bezoek sterk af.

Hilde Mulder, artistiek leider van Meeuw | Jeugdtheaterschool (Meeuw | JTS), maakt sinds 1995 voorstellingen met jongeren. De theaterschool in Leeuwarden geeft Fries talent scholing in het theatervak en maakt energieke producties met de leerlingen, vaak in samenwerking met jonge professionele makers (schrijvers, regisseurs). Hiervoor

worden klassieke stukken ingrijpend verbouwd of worden compleet nieuwe voorstellingen gemaakt. De producties zijn binnen en buiten Friesland te zien in theaters, op locatie (zoals bedrijfspanden) en op festivals (zoals Oerol).

De voorstellingen die Mulder met jongeren maakte, waren in eerste instantie bedoeld voor volwassenen, maar gaandeweg ontdekte ze dat de stukken erg geschikt zijn voor leeftijdsgenoten van de acteurs. 'Ik maakte stukken die voor zowel spelers als bezoekers interessant waren. Die dus logischerwijs gingen over gedeelde thema's, de overgang naar volwassenheid of over de clash tussen kinderen en ouders.' Door het invoeren van het vak CKV bleek er ook nog eens een toenemende behoefte te zijn aan voorstellingen voor jongeren.

Serious business

Jonge acteurs kunnen weliswaar als een magneet fungeren voor jonge bezoekers, het is nog een hele kunst met hen te werken. Niemand zit te wachten op een melige en giechelende bende. Het adagium van Mulder: 'Neem ze serieus, maar ook niet te serieus.' De streng doch rechtvaardige regisseuse benadert haar energieke jonge spelers niet wezenlijk anders dan de 40-plus-amateurs met wie ze tot twintig jaar geleden werkte. Mulder: 'Het gaat om volwassen emoties en de aanpak is professioneel en direct. Daarnaast gaat het om kwaliteit en uitdaging; ze moeten werken aan iets waar ze trots op kunnen zijn, waar ze over willen vertellen.' Dat vertellen doen de acteurs graag. Uit zichzelf, op school en via social media, maar ook op verzoek van Meeuw|JTS, bijvoorbeeld in de vorm van een blog. Uiteraard krijgen de spelers ook affiches en flyers om op te hangen en uit te delen en wordt waar mogelijk de lokale pers uit de woonplaats van een acteur geïnformeerd.

De echte jeugdtheaterschool (op middelbare-schoolleeftijd) is *serious business*

Voor het maken van stukken met jonge acteurs moet wel het juiste talent rondlopen. Meeuw|JTS heeft het voordeel niet alleen productiehuis te zijn, maar ook kweekvijver. Basisschoolleerlingen kunnen er vanaf hun 8ste al tien theaterlessen volgen, maar de echte jeugdtheaterschool (op middelbare-schoolleeftijd) is *serious business*. Kinderen doen tussen hun 12de en 15de auditie, gaan elke zaterdag en vaak in vakanties naar de theaterschool en blijven minimaal drie jaar. In die tijd krijgen ze lessen improvisatie, teksttoneel, fysieke training en stemtraining. Ze leren scènes te bedenken en te maken, alleen te spelen en met anderen. Ze ontwikkelen hun fantasie, fysieke expressie, spelinzicht, durf en zelfvertrouwen.

Hilde Mulder weet door deze intensieve werkwijze goed wie ze in huis heeft en welke producties ze met de leerlingen kan maken. In de *Leeuwarder Courant* zei ze daarover: 'Hamlet is natuurlijk het stuk der stukken.'

Berber van Oyen-Peenstra

is zelfstandig cultuurmarketeer
en communicatieadviseur

Ik wilde het al heel lang doen, maar je kunt het pas doen als je een Hamlet hebt' (Walthaus 2013). Tim Helderma (16) bleek de ideale Hamlet: zelfverzekerd, onbevangen en all-round. Hij had daarnaast al ervaring opgedaan in eerdere producties van Meeuw|JTS en in de musical *Ciske de rat* van Joop van den Ende Theaterproducties. Tim noemt het repetitieproces bij Meeuw|JTS 'heel serieus'. 'Vanaf mei tot november 2013 hebben we ieder weekend en in de zomervakantie zelfs twee weken aaneen gerepeteerd voor *Hamlet*. Het is gewoon *not done* als je er niet bent. Verjaardagen en familiefeestjes zijn even niet van belang. En er zijn zelfs mensen eerder teruggevoegen van vakantie om niets te hoeven missen.' Toch is het alle moeite en 'ontberingen' waard: 'Het vooruitzicht van het brengen van de voorstelling en het samen maken is gaaf. Er was natuurlijk een eerste versie van het script, maar als de tekst iemand niet goed ligt, dan is er ruimte voor improvisatie.' Het werken met een groep leeftijdsgenoten is ook plezierig. 'In het begin is het wel ongemakkelijk, omdat je elkaar nog niet goed kent. Maar de sfeer wordt al snel losser en ook echt gezellig. Je werkt samen naar iets toe.' Tim vindt het lastig te zeggen waarom Meeuw|JTS zo succesvol is. Het komt niet per se doordat er jongeren op het toneel staan volgens hem, maar 'ik heb gewoon nog nooit een negatieve reactie gehoord op onze stukken en iedereen reageert ook heel erg enthousiast vanuit de zaal. Ik denk dat dat wordt doorverteld en helpt bij een volgende voorstelling.'

Terug als schrijver

Oud-leerlingen van Meeuw|JTS stromen regelmatig door naar toneelscholen en schrijversopleidingen. Ze krijgen zelfs begeleiding als ze auditie willen doen bij een toneelschool, theateropleiding of kunst-academie. Als student of pas afgestudeerde

worden ze vervolgens vaak door Mulder benaderd om als jonge maker te werken voor Meeuw|JTS. Zoals Wessel de Vries (20), die gedurende zijn hele middelbareschooltijd theaterlessen volgde en nu de schrijversopleiding Writing for performance aan de Hogeschool voor de Kunst in Utrecht doet. In september 2013 bracht Meeuw|JTS zijn stuk *Fast Forward* in vier leegstaande portiekwoningen in een volkswijk in Leeuwarden. Hij schreef vier op zichzelf staande scènes met als centraal thema: jong zijn. Hij vindt dat hij beter weet wat dat is dan een volwassene: 'Je leven is een duizelingwekkende achtbaan waar je kotsmisselijk uitstapt' (Vries 2013). Uiteraard werd *Fast Forward* ook gespeeld door jonge acteurs, die – volgens het *Friesch Dagblad* (2013) – een 'mooi resultaat hebben neergezet en over vijf jaar aan de bak kunnen. (...) En wie er nog niet helemaal is, heeft de tijd nog. Of gaat op de schrijftoer, zoals Wessel de Vries.'

Literatuur

- Elffers, A., C. van der Hoeven en L. Ranshuysen (2004) *Gezocht: jonge theaterbezoekers: onderzoek naar succesvolle methodieken voor jongerenmarketing in de podiumkunsten*. Rotterdam: Onderzoeksbureau Letty Ranshuysen.
- Goosens, C. (2012) 'Casper Vandeputte: "Ik ben er even helemaal klaar mee, met dat existentiële getob"', www.cultuurbewust.nl/theater-41518-casper-vandeputte-de-ziekte-die-jeugd-heet
- Terwal, J. (2013) 'Meeuw neemt voorschot op idee van "Mienskip"'. In: *Friesch Dagblad*, 23 september.
- Vries, S. de (2013) 'Jong zijn is verschrikkelijk'. In: *Leeuwarder Courant*, 18 september.
- Walthaus, A. (2013) 'Hamlet is een gewone puberjongen'. In: *Leeuwarder Courant*, 27 november.